

CS

Ústava pro Evropu

Řím 29.10. 2004

EVROPSKÁ UNIE

Další doplňující informace o Evropské unii jsou dostupné na Internetu prostřednictvím serveru Evropa (<http://europa.eu.int>).

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2004.

ISBN: 92-894-7966-3

© Evropská společenství, 2004

Jakákoli reprodukce této publikace je povolena pouze se souhlasem autora.

Printed in Belgium

VYTÍŠTĚNO NA NEBĚLENÉM PAPIŘE

1957 Římská smlouva

1986 Jednotný evropský akt

1992 Maastrichtská smlouva

1997 Amsterodamská smlouva

2001 Niceská smlouva

15/12/2001 Prohlášení z Laekenu

28/02/2002

Evropský konvent

10/07/2003

4/10/2003

Mezvládní konference

18/6/2004

29/10/2004 Řím: Podpis Ústavý

2004-2006 Ratifikace / Referenda

Dne **25. března 1957** podepsalo v **Římě** šest zemí (Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko) **Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství** („smlouvu o EHS“). Tato smlouva byla později doplněna různými dalšími evropskými smlouvami (Maastrichtskou, Amsterdamskou atd.).

V roce **2001** bylo v belgickém **Laekenu** na setkání hlav států nebo předsedů vlád tehdejších patnácti členských států Evropské unie rozhodnuto, že bude svolán „Evropský konvent“, který bude pověřen přípravou textu měnícího existující evropské smlouvy.

Evropský konvent zahájil svou činnost dne **28. února 2002** za předsednictví Valéryho Giscarda d'Estaing. Skládal se ze 105 členů, kteří zastupovali vlády členských i kandidátských zemí, vnitrostátní parlamenty těchto zemí, Evropský parlament a Komisi.

Jednání Konventu se účastnilo rovněž 13 pozorovatelů zastupujících Výbor regionů, Hospodářský a sociální výbor, evropské sociální partnery a Evropského ombudsmana. Všechna zasedání Evropského konventu byla přístupná veřejnosti a všechny úřední dokumenty byly zveřejněny, zejména na internetu. Konvent zřídil velké množství pracovních skupin a vedl rozsáhlá jednání s organizacemi, které reprezentují občanskou společnost (odbory, zaměstnavatelé, nevládními organizacemi, akademickou obcí atd.).

Po 16 měsících intenzivní práce se Evropský konvent v **červnu a červenci 2003** dohodl na **návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu**.

Tento návrh byl poté předložen **mezivládní konferenci** složené ze zástupců vlád tehdejších i budoucích členských států. Hlavy států nebo předsedové vlád dospěli k dohodě dne **18. června 2004**.

Evropská ústava byla podepsána hlavami států nebo předsedy vlád 25 členských států v Římě dne **29. října 2004**.

Co to je ústava?

Ústava je text, který obsahuje základní právní ustanovení státu nebo skupiny států. Tato ustanovení odpovídají na řadu otázek. Vysvětlují, jak fungují instituce, jak jsou rozděleny pravomoci, jakými prostředky je možné uskutečňovat politické cíle, jaké hodnoty stát vyznává nebo jaká základní práva zaručuje svým občanům.

Evropská ústava je ve skutečnosti zároveň smlouvou podléhající pravidlům mezinárodního práva i ústavou, protože obsahuje prvky ústavní povahy.

Evropská ústava byla vypracována transparentním a demokratickým způsobem, zejména díky Evropskému konventu, v němž zasedalo 72 poslanců zvolených ve všeobecných přímých volbách (z celkových 105 členů). Tento proces je zakončen ratifikací, která probíhá ve všech 25 členských státech Evropské unie buď ve vnitrostátních parlamentech (zvolených ve všeobecných přímých volbách) nebo referendem.

Proč potřebujeme Evropskou ústavu?

Evropská ústava je důležitým krokem při „budování“ Evropy. Byla vypracována proto, aby přinesla odpověď na otázky, které bude muset řešit rozšířená Evropa složená z 25 členských států a 480 milionů obyvatel (a v budoucnosti ještě větší); demokratická, transparentní a výkonná Evropa ve službách občanů.

Evropská ústava nahrazuje jediným textem hlavní dosavadní evropské smlouvy.

Proč je nutná Evropská ústava, když můj stát už jednu ústavu má?

Evropská ústava nenahrazuje ústavy evropských zemí. Existuje vedle nich, z vlastních důvodů a s vlastní autonomií. Evropská ústava vymezuje oblasti působnosti Evropské unie a její vlastní systém orgánů (složený z Evropského parlamentu, Rady ministrů, Evropské komise, Soudního dvora Evropské unie). Kromě toho Evropská ústava platí pro celé území Evropské unie.

Co **Ústava** obsahuje?

Evropská ústava je rozdělena do čtyř částí. První část vymezuje hodnoty, cíle, pravomoci, rozhodovací postupy a orgány Evropské unie. Věnuje se také symbolům, občanství, demokratickému životu a financím Unie. Druhá část obsahuje „Chartu základních práv“. Třetí část se týká politik a fungování Evropské unie. Čtvrtá část obsahuje obecná a závěrečná ustanovení, mezi něž patří postupy pro přijetí a revizi Ústavy.

NOVINKA!

Je možné, aby země, která si to přeje, vystoupila z Evropské unie.

Co mi **Ústava** přinese?

▶ **Záruku dodržování určitých společných hodnot a evropského modelu společnosti**

Úctu k lidské důstojnosti, svobodě, demokracii, rovnosti, právnímu státu a lidským právům.

Společnost založenou na pluralismu, nepřipustnosti diskriminace, toleranci, spravedlnosti, solidaritě a rovnosti mezi muži a ženami.

K Evropské unii mohou přistoupit pouze státy, které dodržují tyto hodnoty. Pokud nějaký členský stát tyto hodnoty nedodržuje, je možné vůči němu přijmout různá opatření.

▶ **Základní svobody**

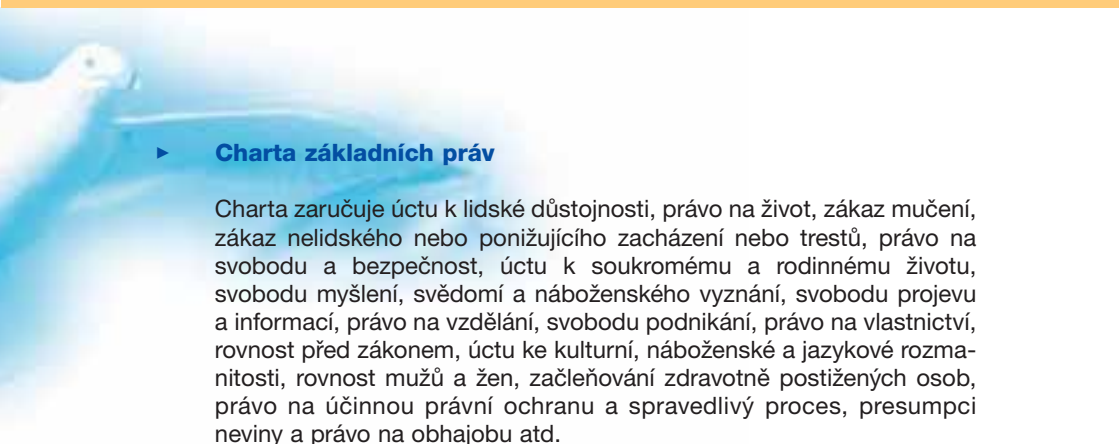
Volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu a svoboda usazování. Nepřípustnost diskriminace z důvodu státní příslušnosti.

▶ **Evropské občanství**

„Občanství Unie má každá osoba, která má státní příslušnost některého členského státu.“

Evropské občanství doplňuje občanství státu a nenahrazuje ho. Poskytuje další práva: právo volně se pohybovat a pobývat na celém území Unie, právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu a v obecních volbách ve státě trvalého pobytu, právo na konzulární a diplomatickou ochranu ve třetích zemích, právo podávat petice Evropskému parlamentu, právo obrátit se na Evropského ombudsmana, evropské orgány a poradní instituce ve svém jazyce a obdržet odpověď ve stejném jazyce.

▶ **Charta základních práv**

Charta zaručuje úctu k lidské důstojnosti, právo na život, zákaz mučení, zákaz nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestů, právo na svobodu a bezpečnost, úctu k soukromému a rodinnému životu, svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, svobodu projevu a informací, právo na vzdělání, svobodu podnikání, právo na vlastnictví, rovnost před zákonem, úctu ke kulturní, náboženské a jazykové rozmanitosti, rovnost mužů a žen, začleňování zdravotně postižených osob, právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces, presumpci nevinu a právo na obhajobu atd.

Charta tvoří nedílnou součást Ústavy. Evropské orgány a členské státy se jí řídí při uplatňování práva Evropské unie. Obsahuje nejen občanská a politická práva zapsaná v Evropské úmluvě o lidských právech z roku 1950, ale je rozšířena i o další oblasti, jako jsou sociální práva pracovníků, ochrana životního prostředí nebo právo na řádnou správu věcí veřejných.

„Nevytváříme koalice států, sjednocujeme lidi.“

[Jean Monnet, 30. dubna 1952]

▶ **Více solidarity**

Je-li některý členský stát předmětem teroristického útoku nebo obětí přírodní či člověkem způsobené pohromy, Unie a její členské státy jednájí společně v duchu solidarity, včetně použití vojenských prostředků, aby tomuto členskému státu poskytly pomoc.

▶ **Zlepšení demokratického života Unie**

Evropské orgány mají nové povinnosti v oblasti konzultace občanské společnosti, transparentnosti, otevřenosti rozhodovacího postupu a přístupu k dokumentům.

NOVINKA!

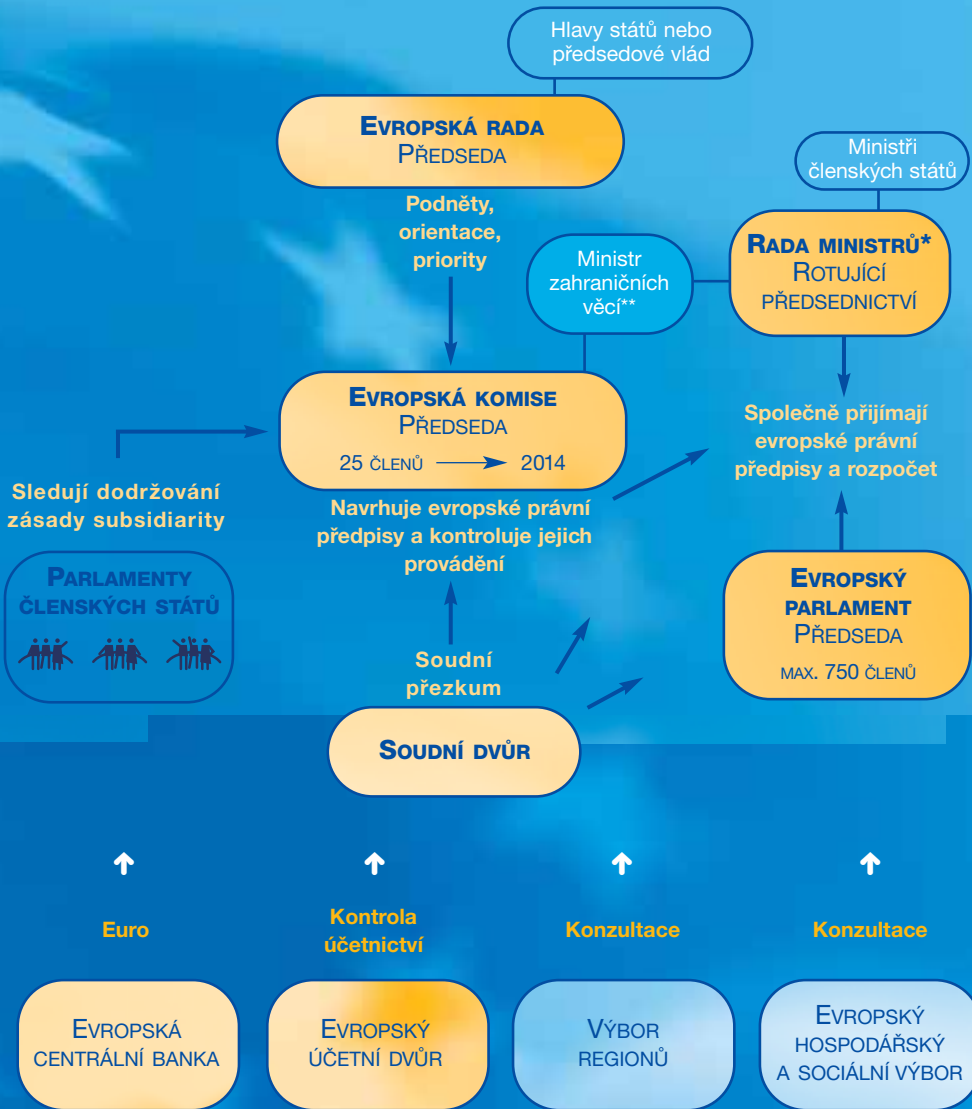
Zavádí se právo na občanskou iniciativu: jestliže o to požádá alespoň jeden milion Evropanů pocházejících z určitého počtu členských států, může Komise předložit návrh v jimi požadovaném smyslu.

▶ **Společné cíle**

Mír a dobré životní podmínky. Svoboda, bezpečnost a spravedlnost. Velký vnitřní trh a volná hospodářská soutěž. Udržitelný rozvoj hospodářství, sociální oblasti i životního prostředí. Vědecký a technický pokrok. Spravedlnost a sociální ochrana. Ochrana práv dětí. Hospodářská, sociální a územní soudržnost a solidarita mezi členskými státy. Jazyková a kulturní rozmanitost. Zachování a rozvoj evropského kulturního dědictví.

Evropské orgány

Kdo co dělá?

* S výjimkou oblastí, kde se vyžaduje jednomyslné rozhodnutí, musí rozhodnutí Rady ministrů získat podporu 55% členských států představujících 65 % všech obyvatel.

** Místopředseda Evropské komise, který v Radě ministrů odpovídá za zahraniční a bezpečnostní politiku.

A v jakých oblastech?

Ústava vyjasňuje pravomoci Evropské unie, vyjmenovává je a zařazuje do kategorií. Uvádí, v jakých oblastech může Evropská unie jednat sama (**oblast výlučné působnosti**), v jakých oblastech může jednat společně s členskými státy (**oblast sdílené působnosti**) a v jakých oblastech může jen napomáhat a nemá možnost provádět harmonizaci (**podpůrné, koordinační a doplňkové činnosti**).

Výlučná působnost

Celní unie

Hospodářská soutěž (v rámci vnitřního trhu)

Měnová politika pro státy, které přijaly euro

Ochrana biologických zdrojů v mořích

Společná obchodní politika

Sdílená působnost

Vnitřní trh

Některé stránky sociální politiky

Hospodářská, sociální a územní soudržnost

Zemědělství a rybolov

Ochrana životního prostředí

Ochrana spotřebitele

Doprava

Transevropské sítě

Energetika

Prostor svobody, bezpečnosti a práva

Určitá témata v oblasti veřejného zdraví

Určitá témata v oblasti výzkumu, technologického vývoje

a průzkumu vesmíru

Některá témata v oblasti rozvojové spolupráce

a humanitární pomoci

Podpůrné, koordinační a doplňkové činnosti

Ochrana lidského zdraví

Průmysl

Kultura

Cestovní ruch

Vzdělávání, mládež, sport a odborná příprava

Civilní ochrana

Administrativní spolupráce

Do působnosti Unie spadá rovněž koordinace hospodářské politiky a politiky zaměstnanosti členských států, stejně jako koordinace v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně společné obranné politiky.

Zásada svěření působnosti

„Unie jedná pouze v mezích působnosti, kterou jí členské státy svěřily pro dosažení cílů stanovených v Ústavě.“

Zásada subsidiarity

„V oblastech, které nespádají do její výlučné působnosti, Unie vyvíjí činnost pouze do té míry, kdy cílů zamýšlené činnosti nemohou uspokojivě dosáhnout členské státy, ať už činností na ústřední, regionální nebo místní úrovni, a kdy jich lze vzhledem k rozsahu nebo účinkům zamýšlené činnosti lépe dosáhnout na úrovni Unie.“

Zásada proporcionality

„Unie může jednat pouze tehdy, pokud zamýšlená činnost nepřesahuje to, co je nezbytné pro dosažení cílů Ústavy.“

Kontrola Soudním dvorem

Tyto tři zásady podléhají kontrole Soudního dvora, k němuž lze podat odvolání.

NOVINKA!

Ústava posiluje používání obou těchto zásad. Každý vnitrostátní parlament má od nynějška možnost zkoumat, zda návrhy Komise dodržují zásadu subsidiarity. To může vést k tomu, že Komise bude muset přezkoumat svůj návrh.

Zjednodušení

Je sice důležité vědět, kdo co dělá a v kterých oblastech, ale existují také další významné otázky. Například jak Unie jedná a jaké nástroje používá. Ve stávajících evropských smlouvách byly napočítány desítky různých aktů!

Ústava snižuje počet nástrojů, které může Unie používat, na šest.

EVROPSKÝ ZÁKON

▷ LEGISLATIVNÍ AKTY

Navrhuje Komise, přijímá Parlament a Rada ministrů

EVROPSKÝ RÁMCOVÝ ZÁKON

EVROPSKÉ NAŘÍZENÍ

▷ NELEGISLATIVNÍ AKTY

Komise nebo Rada ministrů (nařízení přenesené působnosti nebo prováděcí akty)

EVROPSKÉ ROZHODNUTÍ

DOPORUČENÍ

▷ NÁZORY

Komise, Rada ministrů, Centrální banka atd.

STANOVISKO

NOVINKA!

V budoucnu už nebudou veřejná jen zasedání Evropského parlamentu, ale i zasedání Rady ministrů, na nichž se projednávají a přijímají legislativní návrhy (transparentnost činnosti).

Symbyly Evropské unie

Ústava zavádí několik symbolů Evropské unie.

Tyto symboly jsou důležité, protože Evropanům umožňují lépe se s Uníí ztotožnit.

Evropská vlajka je symbolem Evropské unie, ale také jednoty a identity Evropy v širším slova smyslu. Kruh zlatých hvězd představuje solidaritu a harmonii mezi národy Evropy. Počet hvězd nesouvisí s počtem členských států. Je jich dvanáct, neboť toto číslo je tradičně symbolem dokonalosti, úplnosti a jednoty. Vlajka se tedy nezmění ani po budoucích rozšířeních Evropské unie.

Evropskou hymnou je část „Deváté symfonie“, kterou v roce 1823 složil Ludwig van Beethoven. Pro závěrečnou větu této symfonie Beethoven zhudebnil „Ódu na radost“, kterou v roce 1785 napsal Friedrich von Schiller. Tato báseň vyjadřuje Schillerovu idealistickou vizi o bratrství celého lidstva, což byla vize, kterou sdílel i Beethoven.

„Jednotná v rozmanitosti“

Evropské heslo bylo vybráno na základě soutěže uspořádané skupinou evropských občanů. Zúčastnilo se jí 80 000 mladých Evropanů ve věku od 10 do 20 let.

Několik zemí se rozhodlo, že svou národní měnu nahradí jednotnou evropskou měnou: **eurem**. K dnešnímu dni tak učinily Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko a Španělsko.

Dne **9. května** 1950 francouzský ministr zahraničí Robert Schuman přednesl návrh nové organizace Evropy, která by byla založena na společné produkci uhlí a oceli. Hlavním cílem tohoto návrhu bylo zabránit jakékoli další válce mezi evropskými státy. Tento návrh, známý jako „Schumanova deklarace“ se považuje za počátek vytváření současné Evropské unie. Dnes je 9. květen „**Dnem Evropy**“. Konají se v něm akce a slavnosti, které přibližují Evropu občanům a sblíží evropské národy.

„Prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti“

Evropská ústava zaručuje Evropanům jedinečný prostor „svobody, bezpečnosti a spravedlnosti“. Podívejme se, co to konkrétně znamená.

▶ **Neexistence kontrol na vnitřních hranicích Evropské unie**

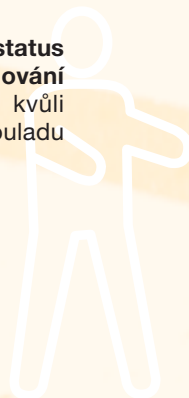
Občan Evropské unie se může **volně pohybovat** ve velkém počtu členských států (členů „schengenského prostoru“), aniž by byl kontrolován nebo se musel prokazovat svým pasem.

▶ **Posílení kontrol na vnějších hranicích Evropské unie**

Toto posílení se týká hranic se třetími zeměmi (například hranic mezi Španělskem a Marokem nebo mezi Polskem a Ukrajinou), ale také mezinárodních přístavů a letišť všech členských států (například při přistání lodí z Jižní Ameriky v rotterdamském přístavu nebo letadel z Asie na budapeštském letišti). Konkrétně se projevuje zejména postupným zaváděním **společné politiky** udělování **víz** a jiných **krátkodobých povolení k pobytu**, opatřeními souvisejícími s **kontrolami osob**, které překračují vnější hranice, a vytvářením integrovaného systému **správy vnějších hranic**.

▶ **Společná azylová politika**

Tato společná politika zahrnuje zejména **jednotný azylový status** platný v celé Evropské unii, **společné postupy pro jeho udělování a odnímaní** a vytváření **partnerství se třetími zeměmi** kvůli usměrňování **toků žadatelů o azyl**. Tato politika musí být v souladu se Ženevskou úmluvou o postavení uprchlíků.

► **Společná přistěhovalecká politika**

Tato společná politika se zaměřuje zejména na zajištění účinnějšího řízení **migračních vln a spravedlivého zacházení** se státními příslušníky třetích zemí, kteří mají řádné povolení k pobytu. Její součástí je **posílení boje s nedovoleným přistěhovalectvím a s obchodováním s lidmi** (zejména se ženami a dětmi). Mimo jiné přispívá k **integraci cizinců** s povolením k pobytu. Evropská unie může uzavírat **se třetími zeměmi smlouvy**, které **usnadňují navracení cizinců bez řádného povolení k pobytu** do těchto zemí.

► **Posílení soudní spolupráce v občanských záležitostech**

Toto posílení se týká zejména **vzájemného uznávání** soudních rozhodnutí a jejich vykonávání, **spolupráce** při získávání důkazů a **lepšího přístupu ke spravedlnosti**.

► **Posílení soudní a policejní spolupráce v trestních záležitostech**

Toto posílení by mělo přispět ke **zlepšení boje s terorismem, sexuálním vykořisťováním** žen a dětí, obchodem s **drogami**, praním špinavých peněz, **korupcí** nebo organizovaným **zločinem**.

► **Vytvoření Evropské prokuratury**

Pro **úspěšnější boj s mezinárodním zločinem**.

► **Posílení Europolu a lepší kontrola jeho činnosti**

Evropské policie spolupracují v rámci struktury známé jako Europol. Působnost Europolu lze **rozšířit** například v oblasti společného **vyšetřování** nebo **společných operačních akcí**. Europol podléhá kontrole Evropského parlamentu, vnitrostátních parlamentů a Soudního dvora.

„Regionální politika založená na solidaritě a službě občanům“

► Proč je nutná politika soudržnosti?

Evropská unie je jednou z ekonomicky neúspěšnějších oblastí světa. Nicméně uvnitř Unie existují velké **rozdíly**, nejen mezi členskými státy, ale také, a to především, mezi jejími zhruba **250 regiony**.

Jinými slovy, všichni **Evropané** nemají **stejné výhody** a stejné **možnosti uspět** v současném globalizovaném světě. Jejich šance se liší podle **místa bydliště**. **Evropská politika soudržnosti** se snaží tuto skutečnost **napravit**, i když přístup k zaměstnání, konkurenceschopnost podniků a investice do technologií jsou v první řadě záležitostí ekonomických subjektů a národních a regionálních orgánů.

► Jaký má tato politika účel?

Regionální politika je konkrétním projevem evropské **solidarity** a od roku 1989 se nepřetržitě rozvíjí. Jejím prostřednictvím se část **příspěvků** členských států do rozpočtu Společenství převádí **znevýhodněným** regionům a sociálním kategoriím. V období **2000-2006** tyto převody představovaly třetinu rozpočtu Společenství, tedy **213 miliard eur**.

Z této významné částky se financuje zejména pomoc **regionům**, které **zaostávají** a potřebují dosáhnout úrovně ostatních regionů Unie. Část finančních prostředků je určena na **ekonomickou a sociální přeměnu** některých problematických oblastí, **modernizaci** vzdělávacích systémů a podporu **zaměstnanosti**. Určité finanční prostředky směřují také do konkrétních iniciativ Evropské unie, které jsou zaměřeny na podporu **spolupráce mezi regiony**, **trvale udržitelný rozvoj** měst a městských čtvrtí postižených krizí, **rozvoj venkova** nebo **boj se všemi podobami diskriminace**.

► **Jak tato politika funguje?**

O využití finančních **prostředků** z politiky **soudržnosti** se nerozhoduje „v Bruselu“. Potřeby se přesně **vyhodnocují** na místě **kraji nebo státy**. **Provádění** této politiky je **decentralizované**. Evropská unie však stanovuje **obecný rámec** pro využití těchto finančních prostředků, který má velice přísné podmínky **platné v celé** Unii: finanční prostředky lze například využít jen na takové rozvojové programy, které jsou šetrné k životnímu prostředí nebo podporují rovnost příležitostí.

Úkolem Evropské unie není jen „přinést peníze“. Politika **soudržnosti** umožňuje Unii prosazovat v praxi priority, které si vymezila, aby byla zároveň **solidární a konkurenceschopná** (zaměstnanost, trvale udržitelný rozvoj, společnost založená na informacích, služby všeobecného hospodářského zájmu ...). Politika soudržnosti je tudíž **nezbytným doplňkem** velkého evropského trhu a hospodářské a měnové unie.

Upozornění: Ať už se jedná o jakýkoli typ intervence, evropské podpory nenahrazují státní podpory, ale **doplňují** je. Evropa se řídí myšlenkou, že jejím úkolem je „**podat pomocnou ruku**“ **dobrym projektům**, které by se bez její pomoci nemohly uskutečnit.

► **A Evropská ústava?**

Konsoliduje evropskou regionální politiku založenou na solidaritě a blízkou občanům. **Podporuje „hospodářskou, sociální a územní soudržnost a solidaritu mezi členskými státy“**. Zařadila tuto zásadu mezi základní cíle Evropské unie. Znamená to, že na rozdíl od minulosti je evropská solidarita, zejména finanční podpora EU, dostupná všem regionům, které jsou znevýhodněné nebo postižené krizí.

„Ochrana životního prostředí pro dobro současné i budoucích generací“

Evropská ústava poskytuje další možnosti pro ochranu životního prostředí.

- ▶ Vytváří ze zásady **trvale udržitelného rozvoje** ústřední bod evropského projektu. Jedná se o zásadu, která byla přijata na prvním Summitu Země organizovaném Organizací Spojených národů v Rio de Janeiru v roce 1992. Jejím cílem je „**naplňovat potřeby současných generací a zároveň brát ohled na potřeby budoucích generací**“. Evropa podle ní hodlá směřovat k „**vyváženému ekonomickému růstu**“, „**sociálnímu tržnímu hospodářství**“ a „**vysoké úrovni ochrany životního prostředí a zlepšování jeho kvality**“.
- ▶ Mezi **základními právy** uvádí povinnost **začlenit ohled na životní prostředí** do všech evropských politik.
- ▶ Zavádí **solidaritu** mezi Evropskou unií, členskými státy a členským státem, který je postižen **přírodní nebo člověkem způsobenou pohromou**.
- ▶ Umožňuje **občanům Evropské unie** a **reprezentativním sdružením** (například nevládním organizacím, které se zabývají životním prostředím), aby vyjádřily své **názory**, podílely se na **dialogu** a **předkládaly stanoviska** k evropským politikám (zejména k **politice životního prostředí**). Nově udělené **právo na veřejnou iniciativu**, do níž se zapojí alespoň jeden **milion osob**, se může týkat rovněž **životního prostředí**.
- ▶ Propaguje **energetickou výkonnost, úspory energie** a **vývoj nových a obnovitelných druhů energie**.

Další informace

„Europe Direct“

Otázky o Evropské ústavě Vám zodpoví
na bezplatném telefonním čísle:

00 800 67 89 10 11 nebo na běžném čísle +32 2 299 96 96

„Futurum“

Pokud máte zájem o další informace o Evropské ústavě,
můžete je vyhledat na internetových stránkách:

<http://europa.eu.int/futurum>

Evropská společnost

Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společností
2004 — 20 stran — 14,8x21 cm

ISBN: 92-894-7966-3

■ 25 členských států

■ Kandidátské země

Evropská společenství

Adresa:

B-1049 Brussels (Belgium)

Úřad pro úřední tisky

Publications.eu.int

ISBN 92-894-7966-3

9 789289 479660